

УДК 902

ISSN 2545-4528 (печатено)
ISSN 2545-4536 (електронски)

археолошк **И**НФОРМАТОР

стручно списание од областа на археологијата

број 1

Издавач
ЗГ МЕНЕЛАЈ - Прилеп

Уреднички одбор

(главен уредник)

Елица МАНЕВА

Филозофски факултет - Универзитет св. Кирил и Методиј - Скопје

(членови)

Бошко Ангеловски

ЈНУ Институт за старословенска култура - Прилеп

Зоран Рујак

НУ Завод за заштита на спомениците на културата и музеј Струмица

Орданче Петров

ЈНУ Институт за старословенска култура - Прилеп

Александар Мургоски

ЗГ Менелај - Прилеп

Технички уредник и компјутерска обработка:
Орданче Петров, Александар Мургоски

лектор на македонски
Виолета Крстеска

превод на англиски
Марија Цветковска

тираж
100

достапно на
www.informator.com.mk

адреса на редакција: ул. Павел Шатев, 34 - Прилеп, Р Македонија
интернет страна www.menelaj.mk, www.informator.com.mk
електронска пошта: arheoloski@informator.com.mk

Овој број на Списанието е финансиски помогнато од Годишната програма на Министерството за култура на Република Македонија за 2017 година.

UDK 902

ISSN 2545-4528 (print)
ISSN 2545-4536 (online)

arheološk **i** **NFORMATOR**

Academic Journal of Archaeology

volume 1

Publisher
NGO MENELAJ - PRILEP

Editorial Board

(Editor-in-chief)

Elica Maneva

Faculty of Philosophy - University of sts. Cyril and Methodius - Skopje

(editors)

Boško Angelovski

PRI Institute of Old Slavic Culture - Prilep

Zoran Rujak

NI Institute for Protection of Monuments of Culture and Museum - Strumica

Ordanče Petrov

PRI Institute of Old Slavic Culture - Prilep

Aleksandar Murgoski

NGO Menelaj - Prilep

Technical editor and computer layout
Ordance Petrov, Aleksandar Murgoski

Macedonian proofreading
Violeta Krsteska

Translation in English
Marija Cvetskovska

copies
100

available on
www.informator.com.mk

redaction adress: Pavel Satev, 34 - Prilep, Republic of Macedonia
web-site: www.menelaj.mk, www.informator.com.mk
e-mail: arheoloski@informator.com.mk

This volume of the Journal is financially supported by the Annual program of the Ministry of Culture
of the Republic of Macedonia for 2017

СОДРЖИНА

Предговор	7	8	Preface
<i>археолошки ископувања</i>			<i>archaeological excavations</i>
ТРЕШТЕНА СТЕНА, с. МАНАСТИР А. Миткоски	9	16	TREŠTENA STENA, v. MANASTIR A. Mitskoski
ВРБНИК ВО ОХРИДСКОТО ЕЗЕРО В. Тодоровска	17	22	VRBNIK IN LAKE OHRID V. Todorovska
„НА МАНАСТИР“ с. ГАБРЕВЦИ Т. Нацев и Секул В.	23	28	“MANASTIR” v. GABREVCI T. Nacec and Sekulov V.
СТИБЕРА, с. ЧЕПИГОВО објект работилница и светилиште Д. Темелкоски	29	38	STIBERA, v. ČEPIGOVO structure – Workshop and Sanctury D. Temelkoski
СТИБЕРА, с. ЧЕПИГОВО објект Булеветерион Д. Темелкоски	39	45	STIBERA, v. ČEPIGOVO structure – Bouleuterion D. Temelkoski
„ДРМА – БАДЕР“ Б. Ангеловски, Д. Спасова, И. Стенчевски и Денковски К.	47	52	“DRMA - BADER” B. Angelovski, D. Spasova, I. Stančevski and Denkovski K.
БЕЛАТА ЗЕМЈА – ТРНЧЕ Д. Герасимовска, С. Карпузова и Петров О.	53	60	The BELATA ZEMJA - TRNČE D. Gerasimovska, S. Karpuzova and Petrov O.
ГРАДИШТЕ, с. ДЕБРЕШТЕ Б. Атанасоски	61	70	GRADIŠTE, v. DEBREŠTE B. Atanasoski
ЦРКВИШТЕ, с. КОРЕШНИЦА О. Петров	71	78	CRKVIŠTE, v. KOREŠNICA O. Petrov
ЦАРЕВИ КУЛИ - СТРУМИЦА Д. Цветанов	79	83	CAREVI KULI SITE – STRUMICA D. Cvetanov
ЕМИНБЕГОВАТА КУЛА, КРАТОВО С. Ивановска Велкоска	85	91	The EMINBEY TOWER, KRATOVO S. Ivanovska Velkoska
ПЕШТЕРАТА „ЧЕРЕП“, с. ТАЈМИШТЕ С. Ивановска Велкоска <i>археолошки рекогносцирања</i>	93	103	THE CHEREP CAVE, v. TAJMIŠTE S. Ivanovska Velkoska <i>archaeological surveys</i>
ОПШТИНА ВИТОЛИШТЕ, МАРИОВО А. Миткоски	105	114	MUNICIPALITY OF VITOLISTE, MARIOVO A. Mitkoski

CONTENT

	<i>антрополошки анализи</i>		<i>antropological perceptions</i>
115	„КАЛЕ“ - СТРЕЗОВ ГРАД, с. ЧЕЛЕВЕЦ Ф. Велјановска	125	“KALE” - STREZOV GRAD, v. ČELEVEC F. Veljanovska
127	ЦРКВИШТЕ, с. КОРЕШНИЦА Ф. Велјановска	131	CRKVIŠTE, v. ČELEVEC F. Veljanovska
	<i>конзервација и реставрација</i>		<i>conservation and restoration</i>
133	СТИБЕРА, с. ЧЕПИГОВО Сектор - Гимназион К. Јованоски.	140	STIBERA, v. ČEPIGOVO Sector – Gymnasium K. Јованоски
141	БАРГАЛА, с. ГОРЕН КОЗЈАК објект Мала Терма Т. Нацев	146	BARGALA, v. GOREN KOZJAK structure – Small Thermae T. Nacev
	<i>вариа</i>		<i>varia</i>
147	ХРОНОЛОШКИТЕ И ГЕОГРАФСКИТЕ ПАТИШТА НА НАЈСТАРОТО НАСЕЛЕНИЕ НА ОХРИД П. Кузман	156	CHRONOLOGICAL AND GEOGRAPHIC ROUTES OF OHRID'S OLDEST POPULATION P. Kuzman
157	ПО ТРАГИТЕ НА ПРОСТОРНИТЕ И ВРЕМЕНСКИ ПАТЕШЕСТВИЈА, ТРАНСФОРМАЦИИ И МИРАКУЛИТЕ НА ИКОНАТА БОГОРОДИЦА ТРОЕРУЧИЦА Е. Манева	165	FOLLOWING THE TRAILS OF PHYSICAL AND TEMPORAL ODYSSEYS, TRANSFORMATIONS AND MIRACLES OF THE THREE-HANDED VIRGIN ICON E. Maneva
167	ОБИД ЗА РЕКОНСТРУКЦИЈА НА ДЕЛ ОД СЛИКАНАТА ПРОГРАМА НА ПЕШТЕРНАТА ЦРКВА И ПАРАКЛИСОТ ОД БИГОРНАТА КАРПА ВО ЗРЕВСКИОТ КУЛТУРЕН КОМПЛЕКС А. Василески	174	ATTEMPT TO RECONSTRUCT PART OF THE PAINTED PROGRAMME OF THE CAVE CHURCH AND THE CHAPEL OF EASE IN THE TRAVERTINE ROCK IN THE ZRZE CULTURAL COMPLEX A. Vasileski
175	ИЗВЕШТАЈ ЗА ПИЛОТ - ПРОЕКТОТ ГИС ЗА АРХЕОЛОШКИОТ ЛОКАЛИТЕТ СТОБИ Х. Талевски	187	REPORT ON THE GIS PILOT-PROJECT ON THE ARCHAEOLOGICAL SITE STOBI H. Talevski
	<i>џрикази</i>		<i>reviews</i>
189	Ленче Јованова. <i>Inventaria Archaeologica Personarum II : Скупи – Некрополи : Сџории за исџакнаџи личносџи сџорег еџџграфскиџе и археолошкиџе свеџошџва</i> . Скопје : Каламус, 2015. Е. Манева	191	
193	<i>Неолиџоџ во Македониџа: Нови сознаниџа и џерсџекџиви</i> . уредници Љубо Фиданоски, Гоце Наумов. Скопје : Центар за Истражување на Предисториџата, 2016. Н. Атанасоска	195	

Предговор

Кон крајот на 20 и првите децении на 21 век на територијата на Р Македонија се истражувани стотици археолошки локалитети. Едни се со назнака „капитални“, други плански, долгорочни и систематски ископувања, трети имаат статус на превентивни со заштитен режим заради инфраструктурни и земјени работи на теренот, дел од нив се наоѓани со стручно рекогносцирање, но има и такви кои сеуште се мета на нелегални трагачи чија цел е „скриено азно“ што ветува незаконска трговија.

Бројот на движните наоди се искачува на повеќе стотици илјади почнувајќи од огромниот студиски материјал до ексклузивните примери на врвни археолошки артефакти од сите етапи на човековата егзистенција на овие простори.

Археолошката документација, главно, педантно ги забележува податоците на нивното наоѓање. Медиумите, јавните гласила и социјалните мрежи речиси секојдневно објавуваат детали за овие откритија. Со тоа, до некаде се задоволуваат дневните интересирања на пошироката јавност меѓутоа, за научно фундираните статии, за анализи и расправи, за монографии и други референтни публикации потребни се повеќегодишни, макотрпни истражувања така што нивниот број објективно не може да соодветствува со новопронајдените материјали.

Археологијата не е и не смее да биде ефемерна манифестација. Рекогносцирањата, ископувањата, потоа конзервацијата и презентацијата на движните и недвижни објекти се дејствија кои ако не се верификуваат со соодветна стручна интерпретација пред јавноста губат од својата веродостојност. Тие неминовно се престоруваат (претвораат) во анахрони, усмени преданија а не во дел од глобалните хуманистички спознанија.

Како поук од овие трендови и од светските искуства се дојде до заклучок дека овие неповолни

Preface

Hundreds of archaeological sites have been researched on the territory of the Republic of Macedonia in late 20 and early 21 century. Some of them were called “capital” research, others planned, long-term and systematic excavations, still others have the status of preventive with a protective regime due to infrastructural and earth work on the ground, part of them were discovered through expert field surveys, however there are still some sites that are targeted by illegal diggers who are trying to find “hidden treasures” that suggests illegal trade.

The number of movable findings amounts to hundreds of thousands, from the huge amount of study material to exclusive examples of state-of-the-art archaeological artifacts from all stages of people's existence in these areas.

Archaeological documents, mainly, keep pedantic records of data about their discoveries. Media, public outlets and social networks publish details about these discoveries almost daily. This somewhat satisfies the interests of the broader public, however, scientifically-based articles, analyses and debates, monographs and other reference publications require lengthy and vigorous research so that their numbers cannot objectively correspond with the newly discovered materials.

Archaeology is not and must not be an ephemeral occurrence. Surveys, excavations, then conservation and presentation of movable and immovable objects are actions which will lose their credibility if they are not verified with adequate expert interpretation before the public. They would undoubtedly transform into anachronistic oral legends and not into part of global humanistic insights.

These trends and global experiences lead us to believe that this unfavourable situation could be overcome by establishing a publication whose name Arheološki Informator (Archaeological Newsletter)

состојби можат да се надминат со формирање на гласило чие име „Археолошки Информатор“ само по себе ја објаснува намената и ја зацврстува оваа послаба алка во нашите професионални стремежи. Прелиминарни или претходни извештаи за третираните локалитети, издржани елаборации за ексклузивните наоди, рецензии за нова и провокативна стручна литература и други информации од областа на археологијата формирани во куси но, содржајни известувања можат да бидат вистински вовед за натамошна по продлабочена работа на одделна археолошка проблематика. Имено, од разни причини, од непредвидливи прилики/неприлики ваквите текстови неретко остануваат како единствени, првични и меродавни соопштенија за извршените работи.

Веруваме дека на ваков начин многу млади истражувачи ќе се охрабрат да ги изнесат (презентираат) од прва рака резултати од своите активности, додека поискусните да ги сублимираат насобраните опсервации за некое свое видување или теза која кај нив созрела со текот на времето.

Со надеж дека оваа иницијатива ќе биде од полза за сите на списанието Археолошки Информатор му посакуваме долговечност, успех и добар прием во глобалната потрага за напредок на археолошката мисла.

10. 01. 2017

Од редакцијата

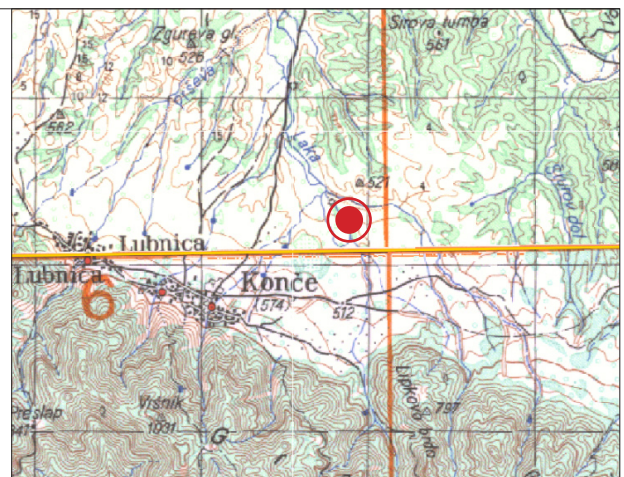
explains its purpose and strengthens this weak link in our professional endeavors. Preliminary or preceding reports on the treated sites, well-founded elaborations about exclusive finds, reviews on new and provocative reference publications and other information from the field of archaeology formatted in short, but substantial reports might be the proper introduction for further in-depth work on particular archaeological issues. Namely, due to various reasons and unforeseen circumstances, these texts often remain the only competent notifications about work that was carried out.

We believe that this would encourage many young researchers to present, first-hand, the results of their activities, while those with more experience to summarize their observations on a particular issue or thesis that has matured in their minds over time.

Hoping that this initiative would be beneficial for all, we want the Archaeological Newsletter to have a long life, be successful and well received in the global quest for progression of archaeological notions.

10.01.2016

The editorial board

Трајче НАЦЕВ¹
Ване СЕКУЛОВ²Trajce NACEV¹
Vane SEKULOV²АРХЕОЛОШКИ ИСТРАЖУВАЊА НА МОГИЛА
„НА МАНАСТИР“ С. ГАБРЕВЦИ
ОПШТИНА КОНЧЕ
(истражувања 2008 година)ARCHAEOLOGICAL RESEARCH OF TUMULUS
„MANASTIR“, VILLAGE OF GABREVCİ
KONČE MUNICIPALITY
(excavation 2008)903/904 (497.741) “637”
903.7 (497.741) “637”¹Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип; ²Завод за заштита на спомениците на културата и Музеј - Струмица
trajce.nacev@ugd.edu.mk

Општина Конче се наоѓа во југоисточна Македонија, помеѓу општините Штип, Радовиш и Струмица. Се простира на површина од 223 км² во правец југоисток – северозапад, вrameна со масивите на планините Смрдеш од североисток и Градец и Конечка планина од југозапад, на надморска височина од 400 до 800 м.

Со рекогносцирањето на таа територија во 2008 година се регистрираа 10 могили¹, две повеќе од рекогносцирањето изведено 1976 година, од страна на стручна екипа на РЗЗСК.

Локалитетот Манастир се наоѓа околу 2 км северозападно од с.Габревци, 300 м североисточно од локалниот пат кој води кон селото. Могилата (ил.

The municipality of Konče is located in south-eastern Macedonia, between the municipalities of Štip, Radoviš and Strumica. It covers an area of 223 km² in a south-east – north-west direction, framed by the massive of mountains Smrdeš in the north-east and Gradec and Konečka Planina in the south-west, at an altitude of 400 to 800 m.

The survey of the territory in 2008 uncovered 10 tumuli¹, two more than the survey conducted in 1976 by an expert team of SBPCM.

The Manastir site is located around 2 km north-west of the village of Gabrevci, 300 m north-east of the local road leading towards the village. The tumulus (Fig. 1), especially its top, is particularly dominant with its lo-

1 Рекогносцирањето е изведено од страна на Нацев Т. и Секулов В., во рамките на заштитното археолошко истражување на могилата на локалитетот Манастир, село Габревци.

1 The survey was conducted by Nacev T. and Sekulov V. in the frames of the protective archaeological research of the tumulus at the Manastir site in the village of Gabrevci.

Ил. 1 - Поглед кон истражуваниот тумул по описување на вегетацијата

1), особено нејзиниот врв е вонредно доминантен во својата местополжба со надморска височина од 462 м. Од врвот на могилата има визуелен контакт со целата долина на Крива Лакавица со околните планини.

Во 2006 година, од страна на месното население беше пријавено нелегално копање на локалитетот Манстир, село Габревци. По пријавата беше известена Управата за заштита на културното наследство- Скопје. Поради презафатеност да изврши увид, а поради итноста, Управата ја овласти НУ Завод за заштита на спомениците на културата и музеј- Штип, да изврши увид на локалитетот. Увидот беше извршен и за него беше поднесен извештај до Управата за заштита на културното наследство на Р Македонија².

Заштитните археолошки истражувања на могилата се изведени во 2008 година³, како резултат на увидот направен во 2006 година.

При ископувањето беше применета стандардната крстаста методологија со која вообичаено се истражуваат могилиците.

Могилата, во основата има форма на бубрег во правец ЈИ - СЗ и купаста форма во вертикала. Димензиите и се 35 x 22 м во основата. Висината на могилата гледајќи од различни делови на околината е различна. Северната страна и е повисока: 6,34 м, и

² Извештај од нелегалното истражување на локалитетот Манстир, село Габревци општина Радовиш од 07.11.2006 година.

³ Носител на проектот е НУ Завод за заштита на спомениците на културата и музеј- Штип, од стручна екипа во состав: Трајче Нацев - раководител и Ване Секулов - коракководител и археолозите: Трајанка Јовчевска, Дарко Стојановски, Виктор Лукарски и Тања Настова.

Fig. 1 - Panorama of the tumulus after vegetation was removed

cation at an altitude of 462 m. From the tumulus top one can establish visual contact with the entire valley of Kriva Lakavica and the surrounding mountains.

In 2006 the local population reported illegal excavations at the Manastir site in the village of Gabrevci. The Cultural Heritage Protection Office in Skopje was informed. Because the Office had other obligations and the issue was urgent, it authorized the NI Bureau for Protection of Cultural Monuments and Museum Štip to inspect the site. The inspection was made and a report was submitted to the Cultural Heritage Protection Office of the Republic of Macedonia.²

The protective archaeological research on the tumulus was carried out in 2008³, as a result of the inspection made in 2006.

The standard cruciform methodology was used during the excavations, usually applied to research tumuli.

The tumulus foundation is kidney-shaped in the SE-NW direction and has a conical vertical shape. Its dimensions in the foundation are 35x22 m. The height of the tumulus differs depending on the viewpoint. The north side is higher: 6.34 m and steeper, and the plateau has a greater slope. On the south side it is 4.22 m high; and very slightly towards east, the several-meter long dirt

² Report on the illegal research on the Manastir site in the village of Gabrevci, municipality of Radoviš, from 7 November 2016.

³ The project was implemented by an expert team from the NI Bureau for protection of cultural monuments and Museum Štip: Trajche Nacev – project manager and Vane Sekulov – project co-manager and archaeologists Trajanka Jovčevska, Darko Stojanovski, Viktor Lukarski and Tanja Nastova.

Ил. 2 - Првајќа четвртина од могилајќа по истражувањејќо.

Fig. 2 - The first quarter of the tumulus after the research

пострмна, каде што и платото има поголем висински пад. Од јужната страна е висока 4,22 м, и сосема малку кон исток, сè уште е видлива земјината рампа, во должина од неколку метри преку која се налевала могилата. Ваква рампа можно е да имало и од западната страна, но тука таа не е толку доминантно изразена, па постои одредена резерва за нејзиното постоење.

Могилата е насипана со крупен камен, земја и лепеж. Каменот е основен материјал на могилата од самиот врв до самата нејзина основа (ил. 2). Со ископувањата се отстранија околу 250 м³ само камен. Нема правилни редови туку едноставно е насипуван без некој посебен ред. Најгуста концентрација има во централниот дел од могилата каде е измешан со земја со изразена портокалова боја. Впечатливо е и големото присуство на лепеж. И тоа во големи парчиња, многу тврди со сосема јасни отпечатоци од греди по нив. Во самиот насип од могилата се среќава и големо количество на фрагментирана, рачно работена керамика. Исто така, забележително е и големото присуство на рачни камени мелници, речиси сите со елипсовидна форма.

Основата на тумулот (ил. 3) е поделена на два дела со ѕид кој оди во правец СЗ-ЈИ во должина од 21.5 метри. Тој е сувосид од два реда камења со широчина од 0,45 до 0,60 м и висина од дваесетина сантиметри. Ја дели основата на тумулот на два нееднакви делови: на помал, северен дел кој зафаќа 1/3 од површината на основата и каде што во слојот од тврда компактна

Ил. 3 - Основата на могилајќа по отстранувањејќо на покривнајќа конструкција.

fig. 3 - The tumulus foundation after the roof construction was removed

ramp used to build the tumulus is still visible. Such a ramp might also have existed on the western side, however it is not dominant so there are still some reservations about its existence.

The tumulus is made of large stones, dirt and wattle. Stone is the basic material for the tumulus, from the very top to the foundation (Fig. 2). Around 250 m³ of stones were removed during the excavations. There were no regular lines; it was simply mounted without any particular order. The concentration is greatest in the central part of the tumulus, where it is mixed with distinctly orange coloured dirt. The large amount of wattle is also noticeable. It is in the form of big, very hard pieces with clear traces of beams. In the tumulus itself there is also a large quantity of fragmented, handmade ceramics. There is also a significant presence of stone hand mills, almost all with an elliptical form.

The foundation of the tumulus (Fig. 3) is divided in two parts with a 21.5 meter-long wall in NW-SE direction. It is a dry stone with two rows of stones; its width is between 0.45 and 0.60 m and height of around twenty centimeters. It divides the tumulus foundation in two unequal parts: a northern, smaller part which covers 1/3 of the foundation surface and where the layer of hard compact brown dirt has no movable archaeological material. 1.30 m to the east there is another wall. It is smaller, with a length of 8.90 m, formed by only one row of larger

кафеава земја нема никаков движен археолошки материјал. На 1,30 м источно од него се наоѓа друг сид. Тој е помал, долг е 8,90 м, формиран само од еден ред по-крупни камења.

Источната страна од основата на тумулот, исто така е затворена со сид. Тој започнува од југоисточниот крај на северниот сид и во правец кон југ оди во должина од 11,80 м. Овој сид е полошо граден и полошо сочуван во однос на северниот. Зачуван е само во еден ред камења во висина и недефинирана ширина.

Целокупната содржина е сконцентрирана помеѓу овие два сида. Овој простор зафаќа 2/3 од површината на основата на тумулот и преку целата површина е покриен со аморфни камења со различна големина. Централниот дел од могилата беше со најголема концентрација на камен. Пепелта е чиста, компактна, измешана со камења и сосем мало присуство на фрагментирана керамика. Покрај југоисточниот раб од површината со пепел, лоцирани се два поголеми питоси кои се во фрагментирана состојба.

Уште на две места се среќава таква концентрација од питоси. Едната е низа од 7 питоси во правец ЈЗ - СИ. Другата низа е составена, исто така од неколку питоси во правец СЗ - ЈИ. Забележливо е дека низата од питоси секогаш е следена од мал сувосид, со висина од еден до два реда камења. .

Основата на могилата е камења измешани со густ слој на пепел во различни нијанси. Од светлосива (светлосива) до темнакафеава (темнакафеава) боја. Тука е сконцентриран целокупниот археолошки материјал. Воглавно, се работи за керамички садови

Ил. 4 - Движен археолошки материјал, откриен во шекот на истражувањето

Fig. 4 - Movable archaeological material discovered during the excavation

stones.

The eastern side of the tumulus foundation is also closed with a wall. It begins at the south-eastern end of the north wall, in a southerly direction, with a length of 11.80 m. This wall was built worse and is not that well preserved as the northern one. It is preserved only with one row of stones in height, while its width is undefined.

The entire content is concentrated between these two walls. This area covers 2/3 of the tumulus foundation surface and it is covered in amorphous stones in different sizes. The central part of the tumulus has the greatest concentration of stone. The ash is clean, compact, mixed with stones and a very small amount of fragmented ceramics. Near the south-eastern edge of the surface covered in ash, two large fragmented pithoi were found.

Such concentration of pithoi was found in two other places. One is a series of 7 pithoi in a SW-NE direction. The other series is also comprised of several pithoi in a NW-SE direction. It is noticeable that the series of pithoi is always followed by a small dry stone wall with one to two rows of stones.

The tumulus foundation is made of stones mixed with a thick layer of ash in different shades, from light gray to dark brown. The entirety of the archaeological material is concentrated here. This is mostly ceramic bowls that fragmented because of the burden of the stones, but they are fully preserved and with clear shapes. The entire tumulus foundation is covered in ceramic bowls. Metal is not that well preserved because it did not sustain the high temperatures of the strong fires. Some of the more interesting and better preserved metal objects that were found are two small axes-celts,

кои под товарот на камењата се фрагментирани, но целосно сочувани и со јасни форми. Целата основа од могалата е буквално прекриена со керамички садови. Металот е зачуван послабо затоа што не ја издржал високата температура на силните огнови. Од поинтересните и позачуваните метални предмети се пронајдоа само две мали секири - келтови, фрагментирано мало ноже и мали фрагменти од игли. Интересно е дека и во двата случаи секирките оеа заедно со по еден керамичен прешлен плус и мало ноже во вториот пример (сл.4). На целиот простор на могалата е откриен само животински остеолошки материјал⁴. Во некои од сатовите сè уште има остатоци од зрнеста храна. Во два од нив пронајдовме и семе од афион.

Како што веќе рековме, од движниот археолошки материјал најчеста е керамиката. Таа е типична за периодот во кој суштествувала могалата. Од керамичкиот материјал може да се забележи дека се застапени сите форми: длабоки, широко отворени чинии со коничен или полутопчест стомак и краток врат; топчести и полутопчести чаши со високо извлечени држалки; топчести и полутопчести грниња со рамни дна и држалки кои сосема малку ги надвисуваат ободите; садови во форма на амфори со две, три и четири лентести држалки; застапени се и малите амфорски; кантаросите со рамно дно, елипсовиден стомак; питосите се среќават во две форми: топчести и вретенести со хоризонтални држалки. Од поголемите садови се саѓаците или пураноите, големите садови за готвење од два дела. Кај дел од овие садови, особено кај бокалите со засечен врат, кантаросите и амфорискот е присутно и украсувањето. Бокалите и кантаросите имаат украсување со врежување, вообичаено, со мотив на низа од зрчно поставени висечки штрафирани триаголници на хоризонтално врежани ленти околу вратот на бокалот или кантаросот. Сликањето е вообичаено мат, со црвена или темнокафеава боја. Мотивите се полно (целосно?) исполнети, издолжени триаголници околу вратот на амфорискот, мотив на спирала кај капачето и комбинација на спирала и триаголници кои висат на хоризонтална лента на фрагментирана керамика, најверојатно од кантарос.

4 Антрополошката анализа на остеолошкиот материјал, изведен од страна на м-р Анета Фидановска, покажа дека целокупниот материјал е животински.

a small fragmented knife and small needle fragments. It is interesting that in both cases, the axes were found together with one ceramic vertebrae and a small knife in the second instance (Fig. 4). Only animal osteological material was found in the entire tumulus area⁴. In some of the vessels there are still remains of grainy food. Poppy seeds were found in two of them.

As already mentioned, the most frequent movable archaeological material is ceramics. It is typical for the period when the tumulus was functional. All forms of ceramic materials were found: deep, widely open plates with a conical or semispherical belly and short neck; spherical and semispherical cups with high handles; spherical and semispherical pots with flat bottoms and handles that slightly hang over the rims; bowls shaped like amphoras with two, three and four ribbon-like handles; there are also small amphorisci; pitchers with flat bottom and elliptical belly; pithoi are found in two forms: spherical and spindle-shaped with horizontal handles. When it comes to bigger bowls, there are puranoi, big two-part containers for cooking. In some of these dishes, particularly the jugs with cut necks, pitchers and amphorisci, there are decorations. The decoration on the jugs and the pitchers is engraved and the usual motif is a series of hanging cross-hatched triangles on horizontally engraved pinstripes around the neck of the jug or the pitcher. The painting is usually matte, with red or dark brown colours. The motifs are completely filled elongated triangles around the neck of the amphorisci, a spiral motif at the cap and a combination of a spiral and triangles hanging from a horizontal pinstripe on fragmented ceramics, most probably a pitcher.

With regards to metals, the two small axes-celts are almost identical, just that one of them is better preserved. The small knife has a single-edged blade, with a triangular cut and a ribbon-like prickle. As we already mentioned, the two axes were found with one ceramic vertebra or more probably, beads. They are frequently found alone. Usually they have a biconical shape, with small holes. The needles are much damaged, preserved in very small fragments, so their shape and size cannot be defined.

4 The anthropological analysis of the osteological material, excavated by Aneta Fidanovska, MA, showed that the entire material is from animals.

Од металите, двете мали секири-келти се, речиси, идентични со тоа што едниот е подобро сочувван. Ножето е со еднострано сечиво, со триаголен пресек и лентест трн. Како што рековме и двата примерока секирки се пронајдени со по еден керамичен прешлен или поверојатно монистра. Се среќаваат почесто и сами. Најчесто се со биконична форма, со тесни дупчиња. Иглите се многу оштетени, зачувани во сосема мали фрагменти така што нивната форма и големина не може да се дефинира.

Големата концентрација на камења кои формираат посебни групи, измешани со керамички садови и животински остеолошки материјал, отсуството на човечки остеолошки материјал, потоа неговата доминанта положба, нè наведува на размислување дека можеби целиот простор бил користен како светилиште, а во прилог на ова е и населбата која се наоѓа во непосредна близина на могилата. Врз основа на откриениот движен археолошки материјал, светилиштето било во употреба на крајот на бронзеното време.

The large concentration of stones that form separate groups, mixed with ceramic bowls and animal osteological material, the absence of human osteological material and its dominant position, suggest that the whole area might have been used as a temple, which is also supported with the existence of the settlement in the immediate vicinity of the tumulus. Based on the discovered movable archaeological material, the sanctuary was in use in the late Bronze Age.